

**Stanowisko XXX Zgromadzenia Ogólnego
Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej
w sprawie
określenia roli gmin wiejskich w rozwoju kraju
oraz „Paktu dla obszarów wiejskich”.**

Warszawa, dnia 19 kwietnia 2016 roku

Uczestnicy Zgromadzenia z satysfakcją podkreślają fakt, że w ostatnim dwudziestopięcioleciu nastąpiło ogromne przyspieszenie przemian zachodzących w naszym kraju, przyczyniających się do poprawy jakości życia mieszkańców.

Analizując jednak tempo zmian zachodzących na obszarach wiejskich w porównaniu z miastami, należy zauważyć bardzo niepokojącą tendencję wzrostu dysproporcji rozwojowych na korzyść obszarów miejskich. Priorytety rozwoju kraju, określane w poprzednich okresach, wyraźnie preferowały obszary miejskie. Skutkiem tej polityki jest nierównomierny rozwój kraju, szczególnie dotkliwy dla mieszkańców obszarów wiejskich. Dotyczy to przede wszystkim stanu gminnych dróg publicznych (55% to drogi gruntowe), gospodarki wodno-ściekowej (60% gospodarstw domowych nie posiada dostępu do kanalizacji, a 15 % do sieci wodociągowej), dostępu do szerokopasmowego internetu (33% gospodarstw nie ma dostępu), miejsc przedszkolnych (brak 40% miejsc dla 3-5 latków) i innych usług wpływających na jakość życia mieszkańców. Tylko 16% ogólnej liczby porad lekarskich dotyczy mieszkańców wsi. Liczba mieszkańców przypadających na 1 aptekę na terenach wiejskich jest ponad dwukrotnie wyższa od średniej krajowej. Obecny stan infrastruktury technicznej i społecznej wpływa negatywnie na jakość życia mieszkańców wsi, utrudnia prowadzenie rolniczej i pozarolniczej działalności gospodarczej. Analizując bariery rozwojowe terenów wiejskich należy również zwrócić szczególną uwagę na ograniczenia występujące na obszarach objętych różnego rodzaju formami ochrony środowiska. Jest to jedna z głównych przyczyn braku lokalizacji nowych firm oraz wyższego bezrobocia, a skutkiem tego są bardzo niskie dochody własne gmin położonych na tych obszarach. Przypominamy, że brak rekompensaty za obszary chronione, z których korzysta całe społeczeństwo, dotyczy 1/3 powierzchni całego kraju i ponad połowy samorządów.

Po raz kolejny podkreślamy, że obszary wiejskie naszego kraju to 93% powierzchni, zamieszkałej przez ponad 40% ludności. Ostatnie badania społeczne wskazują, że na terenach wiejskich chce osiedlić się duży odsetek ludności miejskiej. Wobec malejącej ciągle liczby mieszkańców wsi pracujących w rolnictwie, rosną oczekiwania w zakresie standardów usług publicznych i infrastrukturalnych na tych terenach. Polityka zrównoważonego rozwoju kraju nie powinna dotyczyć tylko zurbanizowanych terenów miejskich ale wszystkich regionów i grup społecznych, czyli także wsi polskiej.

Przyjmowane przez wszystkie dotychczasowe Kongresy Gmin Wiejskich i Zgromadzenia Związku stanowiska dotyczące rozwoju obszarów wiejskich, kierowane do władz – zarówno stanowiących jak i wykonawczych, są aktualne, gdyż na wsi polskiej wciąż borykamy się z tymi samymi problemami cywilizacyjnymi i społecznymi. Nasz głos nie był pozytywnie odbierany przez kolejne ugrupowania i koalicje polityczne odpowiedzialne za rządzenie krajem.

Podstawowym instrumentem wspierającym rozwój obszarów wiejskich pozostaje nadal Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Jedynie środki tego funduszu pozostają realnie dostępne dla gmin wiejskich, jako wsparcie inwestycji poprawiających jakość życia na tych obszarach i zwiększających potencjał rozwojowy gmin. Niestety środki te w ramach II filara Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, stanowią zaledwie 13,4% ogółu środków w tym filarze i nie dość, że są znacznie mniejsze niż w poprzedniej perspektywie finansowej, to są dalece niewystarczające.

Z dużym zainteresowaniem i aprobatą przyjmujemy deklarację opracowania „Paktu dla obszarów wiejskich” jako rządowego programu będącego częścią funkcjonalną „Planu na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju”. Deklarując współpracę w procesie powstawania tego dokumentu, wnosimy o uwzględnienie w nim następujących rekomendacji:

- Opracować i realnie wdrażać politykę rozwoju obszarów wiejskich opartą na zrównoważonym rozwoju całego kraju. „Pakt dla obszarów wiejskich” winien być podstawą krajowej polityki rozwoju wsi. Polityka ta wraz z polityką miejską jako całość, powinny tworzyć spójną i komplementarną politykę zrównoważonego rozwoju Rzeczypospolitej Polskiej.
- Zastosować w programach wspierających rozwój obszarów wiejskich takie instrumenty finansowe, które realnie wpłyną na zmniejszenie dysproporcji w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej pomiędzy obszarami wiejskimi a miejskimi.
- Wobec niewspółmiernie do potrzeb niskiego budżetu PROW, zapewnić skierowanie w obecnej perspektywie budżetowej UE środków na rzecz przedsięwzięć rozwojowych gmin wiejskich deklarowanych w krajowych i regionalnych programach operacyjnych przez Ministra Rozwoju i samorządy województw. „Pakt dla obszarów wiejskich” winien wskazać także adekwatność pilnego wsparcia specjalnymi programami niektórych przedsięwzięć dot. np. zagospodarowania ścieków, ochrony środowiska, budowy dróg lokalnych, walki z suszą, mieszkalnictwem.
- W perspektywie niedostatecznych środków unijnego wsparcia na rzecz rozwoju obszarów wiejskich po roku 2020 rozpocząć prace na rzecz utworzenia Funduszu Rozwoju Wsi Polskiej.
- Wprowadzić subwencję ekologiczną dla gmin objętych różnego rodzaju formami ochrony środowiska, jako rekompensaty za ograniczenia rozwojowe tych obszarów.
- Uprościć i ograniczyć koszty procedur wyłączenia gruntów z produkcji rolnej pod inwestycje na obszarach wiejskich.
- Zapewnić zróżnicowane formy intensywnego rozwoju energetyki odnawialnej na obszarach wiejskich. Energetyka ta, uzupełniona o politykę wsparcia prosumenckiego powinna z jednej strony ograniczyć koszty prowadzenia rolniczej działalności gospodarczej, a z drugiej nieść z sobą wartość dodaną w ochronie środowiska oraz ekonomiczne aspekty ważne dla wspólnot samorządowych. Rozwój i ograniczenia dotyczące energetyki odnawialnej powinny wynikać z szerokich konsultacji społecznych.